

A Szaljut-5 űrhajósai tovább folytatják a kísérleteket

● Moszkva (MTI)
A Szaljut-5 szovjet tudományos űrállomás fedélzetén dolgozó Borisz Volinov és Vitalij Zsolobov űrhajósok technológiai, orvosi és biológiai kísérleteket és megfigyeléseket végeznek.

A technológiai kísérletek keretében csütörtökön megkezdtek a súlytalanság állapotában történő kristályképződés sajátosságainak megfigyelését. Ez a kísérlet több napig tart, és a súlytalanság feltételei között képződött kristályokat visszahozzák a Földre, hogy összehasonlító elemzésnek vessék alá.

Az orvosi kísérletek keretében az űrhajósok meghatározzák izlelőképességüknek az űrrepülés hatására bekövetkező változásait. A kísérletnek az a célja, hogy tovább tökéletesítsék az űrhajósok étrendjét.

A két űrhajós kísérleteket folytat halakkal is: két elevevénstől halon figyelik meg a súlytalanság hatását. A gupi-halpartól az állományon születendő halivadékok fejlődéséről és viselkedéséről a biológusok várhatóan érdekes következtetéseket fognak levonni. Az állomány fedélzetén egy másik

halfajtából is található néhány példány és az akváriumokban ikráikból már kifejlődtek az ivadékok. A kis halakat szemmel láthatóan nem zavarja a súlytalanság.

A szovjet űrhajósok egy további megfigyelés-sorozata is nagy érdeklődésre tarthat számot, főként a környezetvédelmi szakemberek körében. A földi légkör globális szennyezettségének meghatározására szolgáló módszer kidolgozásáról van szó. Az űrhajósok különböző műszerekkel 500–800 méteres pontossággal állapítják meg a bolygónk feletti magaslati aerosolos rétegek jelenlétét.

Összkínai laktanya (3.) A „parányi csavarok” országa

A pekingi vezetők tudatátalakító tevékenységének célja: a kínaiak százmillióinak maoizálása. Ezeknek olyan embereknek kell lenniük, akiknek nincs saját gondolatuk, mert Mao Ce-tung gondolkozik helyettük. Egyéni érdekek nélküli embereknek kell lenniük, mivel csupán Mao Ce-tung csoportjának vannak érdekei.

Hogyan képzelik el a maoisták az ilyen emberekből álló társadalmat? Ez a társadalom egyelőre még nem létezik, de Mao Ce-tung számos megnyilatkozásából és csoportjának a gyakorlatban végrehajtandó törekvéseiből ítélve kibontakoznak előttünk a kínai társadalmi rendszer maoista eszményének vonásai.

A társadalom lényegét, amely felé Mao Ce-tung törekszik, egy szóban meghatározva talán az lenne a legpontosabb, ha „kaszárnyakommunizmusnak” neveznénk.

Ezt a terminust használta Marx és Engels több mint száz évvel ezelőtt az anarchista reakciók elméletének jellemzésére. Amit most Mao Ce-tung saját kinyilatkoztatásának tüntet fel, Marx és Engels már akkor leleplezte, mint „ostobaságot vagy aljasságot”.

Az anarchista olyan társadalom megteremtésére szólítottak fel, amely a „termeljük minél többet, fogyasztunk minél kevesebbet” elvre épül. Sokat dolgozni, keveset fogyasztani. Születésétől kezdve az ember egész életét be kell osztani: nevelését, termelő tevékenységét, pihenését — mindezt szabályozni és ellenőrizni kell. Később a „kaszárnyakommunizmust” Trockij próbálta feléleszteni. Trockij a munka militarizálásának eszméjét hirdette, hogy minden munkás katonának érezze magát. A Mao Ce-tung által hirdetett eszmék között könnyen fellelhető az anarchizmus és a trockizmus számos tétele. Mao Ce-tung csoportja arra szólít fel, hogy „tanulni kell a hadseregtől” és megkísérli az egész népet katonává, az egész országot egyetlen — Mao parancsai szerint élő — kollektív kaszárnyává változtatni.

Egy másik vonás, amely Mao Ce-tungot közel viszi az

anarchistákhoz: a kultúra, az ismeretek iránti ellenérzés. A vezérnek való vak engedelmességre épülő „kaszárnyakommunizmus” elutasítja a valódi ismereteket.

A mai Kínában az az eszményi ember, aki megfelel a vezetőség támasztotta követelményeknek, hajlandó lemondani mindenn egyéni törekvéséről. A pekingi propagandisták laboratóriumában igen egyszerű recept alapján meg a „modelljét” is elkészítették a „Mao-korszak hőseinek”. Ez a „hős” azért születik, él, dolgozik és hal meg, hogy tanulmányozza és megvalósítsa Mao Ce-tung eszméit.

Miért van szükség manapság ilyen hősekre? A kínai lapokban 15 esztendővel ezelőtt még csak röpké említést sem lehetett találni olyan hűségese Mao-tanítványról, mint például Lej Feng, noha Mao-kultusz akkor is volt és évről évre erősödött. Akkoriban, az első ötvenes években az újságok igazi hősekről, az új szocialista Kína embereiről írtak. Ők voltak az új tizedesek és utak építői, a mezőgazdaság élénjárói, a termelés ésszerűsítői és újítói. Az ország nem azért ismerte meg a legjobbak nevét, mert mindenkinél jobban ismerték Mao eszméit, hanem azért, mert mindenkinél jobban dolgoztak a haza javára.

Más célok álltak az ország előtt, más érdekeknek élt a nép. Akkor a célokat a KKP VIII. kongresszusának dokumentumai határozták meg, azok a célok felelték meg a nép érdekeinek, a nép közül kerültek ki a szocializmus szülei hősei. S közöttük egy sem akadt olyan, aki Mao műveinek tanulmányozása miatt vált híressé, vagy aki Mao „parányi csavarjának” nevezte volna magát.

Mao Ce-tung és csoportja megfélemlíti az önállóan gondolkodó, elemző embereket, akik meg tudják különböztetni az igazságot a kórhalmánytól, a marxizmust a paródiájától.

Eppen ezért fabrikáltak össze a maoisták a csupán saját képzeletükben létező ember, a „parányi csavar” hamis képét. A sajtó és a rádió kampányt indított a „parányi csavarok” propagálására. A maoisták azt állították, hogy az iparban és a mező-

gazdaságban létrejöttek a „parányi csavarok” mintaszere teelepeli. A tacsaji népi kommuna és a tacsini olajkitermelő helyek azért jók a pekingi vezetőség számára, mert gyakorlatilag mentesítik az államot a munkások és parasztok ellátásának minden gondjától. A tacsini olajkitermelő helyeken a „parányi csavarok” maguk ásák földkunyóikat, maguk művelik meg konyhakertjeiket, s ráadásul még kőolajat is termelnek. Tacsajban a paraszti „parányi csavarok” szintén semmit sem követelnek az államtól, csupán munkájuk termékeit adják át neki.

Annak idején Marx, Engels, Lenin munkáikban megteremtették a szocialista társadalom emberének vonásait, a legjobb emberi tulajdonságokat testesítve meg benne. Elgondolások szerint ennek mélyen eszméi, a kommunizmus eszményéhez hű harcoss embernek, egyszerűs mind teremtő embernek kell lennie, mert teremtés nélkül, szabad alkotó munka nélkül nem lehet szocializmus. A szocialista ember szabad szellemű, nem ismeri az élő vagy holt bálványok előtti meghunyászkodást, derék hazafi és proletár internacionalista. Olyan ember, aki gazdagabbá tette magát az emberiség tapasztalatainak ismeretével, magas kulturális szinten álló ember. De sehol, a marxizmus-leninizmus klasszikusainak száz meg száz munkája közül egyikben sem található említés arról, hogy a szocialista társadalom állampolgára „a vezérhez hűséges parányi csavar”.

Mao Ce-tung megpróbálja letéríteni Kínát a szocializmus útjáról a „kaszárnyakommunizmus” reakciós utópiájának irányába. A történelemben azonban nincs hátramenet. A kínai nép, amely a szocializmus zászlaja alatt jutott el a forradalom győzelméig és ismerte meg a szabad szocialista társadalom első gyümölcseit, nem fogja megengedni, hogy néman forgó-tűrő „parányi csavarokká” tegyék. (APN—KS)

L. Kjuzzadzsan,
a történettudományok doktora

— Vége —

RÁDIOTELEK

A FRANCIA KÜLÜGYMINISZTER MOSZKVÁBA ÉRKEZETT

A szovjet kormány meghívására csütörtökön Moszkvában érkezett Jean Sauvagnargues francia külügyminiszter.

HADERŐ-CSÖKKENTÉSI TÁRGYALÁSOK

Csütörtökön Bécsben megtartották a közép-európai fegyveres erők és fegyverzet kölcsönös csökkentéséről folyó tárgyalássorozat 110. plenáris ülését. A 19 állam delegációinak részvételével a Hofburg Redouten-Saal-jában zárt ajtók mögött megrendezett ülésen O. N. Hlesztov nagykövet, a szovjet küldöttség vezetője elnökölt, és Fodor Zoltán nagykövet, a magyar delegáció vezetője szólt fel.

Nem hozott döntést a BT

● New York (TASZSZ)
Az ENSZ Biztonsági Tanácsa befejezte a vitát az izraeli szoldateszka július 4-i Uganda elleni fegyveres támadásáról. Döntés nem született.

A négynapos vitában résztvevő küldöttségek többsége határozottan elítélte az izraeli deszantegységek kálózakcióját. A támadást olyan előre megfontolt, nyílt agresszióknak minősítették, amely súlyosan megsértette az ENSZ alapokmányát, a nemzetközi jog normáit és elveit.

Sajnálatos módon több nyugati ország küldöttsége azt a célt tűzte maga elé, hogy a BT vitáját más irányba terelje, a korábban ellenvetés nélkül elfogadott napirend — az Uganda elleni izraeli agresszió — helyett a gépeltérítések elleni harc kérdését vitassák meg.

Carter az elnökjelölt

● New York (MTI)
A Demokrata Párt New York-i kongresszusán, közép-európai idő szerint csütörtök reggelre virradó órákban, már csak formáságnak számított Carter hivatalos megválasztása, miután a jelölt már hónapokkal ezelőtt maga mögött hagyta párton belüli vetélytársait.

A Demokrata Párt New York-i kongresszusán, közép-európai idő szerint csütörtök reggelre virradó órákban, már csak formáságnak számított Carter hivatalos megválasztása, miután a jelölt már hónapokkal ezelőtt maga mögött hagyta párton belüli vetélytársait.

Az enyhülési politika kiterjedt alapokra tett szert

NSZK-kormánynyilatkozat

● Bonn (MTI)
A Német Szövetségi Köztársaság kormányja nyilatkozatot adott ki az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záróokmányában foglaltak végrehajtásáról. A nyilatkozat válasz a Bundestag szociáldemokrata és szabaddemokrata képviselőinek ezzel kapcsolatos interpellációira.

Az európai biztonsági és együttműködési értekezlet záródokumentuma a maga nemében az első sokoldalú okmány, amely alkalmas az európai kapcsolatok javítására. Az enyhülési folyamat e mindent felölelő programjának megvalósítása során szerzett tapasztalatok példák nélküliek — mutat rá a nyilatkozat, s leszögezi: az NSZK-kormányja üdvözli azt a tényt, hogy az értekezleten részt vevő valamennyi állam szükségesnek tartja a záróokmányban foglaltaknak a gyakorlatban történő mindegyesek körüli megvalósítását.

A dokumentum felsorolja a különböző országok, köztük a Szovjetunió és a szocialista országok intézkedéseit, amelyek a záródokumentum megvalósításával kapcsolatosak.

Az NSZK-kormányának nyilatkozata hangsúlyozza, hogy a helsinki értekezlet záródokumentuma az európai enyhülés konkretizálásának alapját jelenti. Sok területen kisebb vagy nagyobb mértékben haladás tapasztalható. Az össz-európai értekezlet esetleges negatív következményeivel kapcsolatos aggodalmak, amelyek a viták kezdetén elhangzottak, nem igazolódtak be, ahogy azt az NSZK-kormány meg is jósolta —, hangzik a nyilatkozat. Az enyhülési politika

kiterjedt alapokra tett szert, téseket tesz az össz-európai amelyekre támaszkodhat. Az értekezlet eredményeinek az NSZK-kormány kinyilvánít, gyakorlatban történő követése azt a szándékát, hogy további lankadatlan erőfeszítésben.

BÁTYAI JENŐ:

Lapok a szegedi tudomány-és technikatörténetből

130.

Dr. Szőkefalvi-Nagy Gyula, a kiváló geometrikus, egyetemi tanár Erzsébetvárosban született 1887-ben. Tanulmányait Kolozsvárott végezte, ahol olyan kiváló professzoroktól sajátította el tudományát, mint Farkas Gyula, Fejér Lipót, Schléisinger Lajos és Vályi Gyula. A doktori fokozat elnyerése után, 1909-től Privigyén, majd Csikszerdán tanított. Állami ösztöndíjjal 1911-ben Németországba küldték, és ott Göttingenben fejlesztette tovább szakmai felkészültségét. Hazatérését követően Kolozsvárot tanított, és közben meghívták az ottani tudományegyetemre az algebra és függvénytan tárgyköréből egyetemi magántanárnak. Közben a női felsőoktatási iskola igazgatójává nevezték ki. Korai tudományos munkásságának elismerésül 1926-ban megkapta a König Gyula-díjat.

A kolozsvári egyetem Szegedre helyezésétől is idekerült magántanári tisztségében megmaradva, 1929-ben a polgáriszkolai tanárképző matematikai tanszékére nevezték ki. A szegedi egyetem geometriai tanszékének vezetését 1939-ben nyerte el, majd 1940–1945 között Kolozsvárott tanított, és a szegedi egyetemre 1945-ben került vissza.

Tudományos munkásságának fő irányai az algebra és a geometria, illetőleg e két tudományág határterületei. Különösen sokat foglalkozott az algebrai görbék számelméleti tulajdonságival, a polinomok gyökeinek elhatárolásával és az ún. végesrendű görbék és felületek elméletével. Tudósi elhivatottsága mellett sohasem vesztette szemelől pedagógusi mivoltát, és a tanárképzés terén is számtalan fejlesztő javaslatot tett. Szak- és tankönyvei, tudományos publikációi hamar a legjobb matematikusaink közé emelkedtek, és a Magyar Tudományos Akadémia 1934-ben levelező, 1946-ban rendes tagjává választotta.

Szegeden, 1953-ban halt meg.

Dr. Radó Tibor kiváló matematikusunk Budapestben született, 1895-ben. Középszkoláinak elvégzése után a budapesti műegyetemen tanult, majd 1921-ben a szegedi tudományegyetemen szerzett matematikai doktorátust. Ezután ugyanitt kapott tanárségi, majd adjunktusi kinevezést, és magántanári habilitációt az analízis és geometria tárgykörből 1926-ban kapott. A müncheni egyetemre 1929-ben kapott meghívást. A Harvard Egyetemen 1929–30-ban adott elő, és ezt követően mindvégig az USA-ban maradt. Az ohioi állami egyetemnek Columbusban, nyugalomba vonulását, 1948-ig volt professzora. Ezután a chicagói egyetem kutató matematikai tanára volt haláláig.

Radó Tibor, Riesz Frigyes tanítványa volt, és érdeklődési körét tulajdonképpen ő irányította a felszínmérés megkezdett problémái felé. Professzora függvénytanai eredményei alapján lényegesen egyszerűsítette és általánosította a korábbi eredményeket, és ezzel a felszínmérés modern elméletét teremtette meg. Az analízis topológiai megalapozásában és a matematikai logikai kérdések megoldásában is kiváló eredményeket ért el.

Az USA-ban, az Ohio állambeli Columbusban halt meg, 1965-ben.

A magyar matematikai iskola másik nagy apostola Riesz Frigyes mellett, dr. Haas Alfréd, aki Budapestben született, 1885. október 11-én. Középszkoláinak befejeztével vegyészmérnöknek készült, és így a műegyetemre iratkozott be, majd a matematika iránt nagyobb vonzalmat érezve, 1904-ben átiratkozott a tudományegyetemre, ahol oklevelet szerzett. Matematikai felkészültségének elmélyítése érdekében 1905-ben Göttingenbe utazott, ott Hilbert fogadta munkatársul, és doktori címét is nála szerezte meg. Ezt követően a zürichi egyetemen kapott

helyettes tanári állást, majd 1912-ben hazahívták, és a kolozsvári egyetemen nyert professzori kinevezést, amire 1917-ben a tanszék vezetése is járult. Az első világháború után egy ideig Budapesten tanított, amit a szegedi évek követtek. Itt találkoztak ismét a nagy tudóstársal, Riesz Frigyesel, akivel közösen alapították meg a szegedi matematikai iskolát. Együtt szerkesztették 1922-től a nagytekintélyű, idegen nyelvű matematikai folyóiratot, amelyben egymásután jelentek meg a rangos tudományos publikációk. Külföldi utjai közül legjelentősebb a hamburgi volt, amikor variációs számítás kutatási eredményeit ismertette, 1929-ben.

Legfőbb kutatási eredményei az ortogonális függvények sorok és szinguláris integrálok, a hamizmalom, az analitikus függvények, a parciális differenciálegyenletek, a variációs számítás, a függvényapproximáció, a lineáris egyenlőtlenesgek területére tehető. Ugyanakkor a többváltozós variációproblémák elméletét új alapokra helyezte. Egész munkásságát betetőzte utolsó művével, az invariáns csoportmérték létezését bizonyította, és ezzel a modern matematikai kutatások egyik nagyon fontos alapkövét rakta le.

Eredményeit elismerve, több hazai és külföldi tudományos társaság választotta tagjává, és a Magyar Tudományos Akadémia megbecsülését, 1931-ben levelező tagságával nyilvánította ki.

A magasan ívelő pályán, amely sok nagyszerű eredményt sejtett meg, sajnos igen korán megszakadt, mindössze 48 évet élt. Szegeden halt meg, 1933. március 16-án. Móra Ferenc, Frédi című írásában igen kedvesen emlékezik rá. Emlékét tudóstársával, Riesz Frigyesel együtt ma már emléktábla örökíti meg a Nemzeti Emlécsarnokban, Borsos Miklós reliefjeivel.

(Folytatjuk.)

Lapunk tegnapi számában — technikai okok miatt — a 129. rész első sora lemaradt. A hiányzó első sor: „Dr. Sümeghy József geológus, a föld- és ásványtani...” stb.